

❖ عنوان پژوهش: آثار اقتصادی و رفاهی حذف ارز ترجیحی و جایگزینی آن با پرداخت یارانه نقدی با تأکید بر منابع و مصارف سازمان تامین اجتماعی		
❖ نوع پژوهش:		
☒ کاربردی	☐ بنیادی	☐ توسعه‌ای
❖ نوع خروجی حاصل از انجام پژوهش:		
☒ طرح پژوهشی	☐ گزارش کارشناسی	☐ سند سیاستگذاری

لازم به ذکر است در چارچوب پژوهشی موسسه عالی پژوهش تامین اجتماعی، منظور از طرح پژوهشی، سند سیاستگذاری و گزارش کارشناسی به شرح ذیل است:

«طرح پژوهشی»

طرح پژوهشی یکی از انواع قالب‌های تولید علمی محسوب می‌شود که منطبق با اصول علمی روش تحقیق انجام می‌شود.

«سند سیاست‌گذاری»

«سند سیاست‌گذاری»، گزارشی کوتاه، بی‌طرفانه و موجز در پاسخ به یک سؤال مشخص یا راجع به یک مسئله خاص است که استاندارد صلاحیت برای تهیه سند سیاست‌گذاری، افراد خبره هستند. این گزارش شامل سه بخش زیر می‌شود: بخش اول که به آن «خلاصه مدیریتی» خواهیم گفت، بر روی جلد گزارش، ضمن بیان مشکل در یک یا دو سطر، به ارائه راهکارهای اجرایی منطقی برای آن در حداکثر نصف صفحه می‌پردازد. بخش دوم که گزارش اصلی را تشکیل می‌دهد و در ۳ تا ۵ صفحه مطابق چارچوب تعیین شده تهیه می‌شود، «پیشنهادات سیاست‌گذاری» نامیده می‌شود. بخش سوم که به تحلیل دقیق موضوع و ارائه اسناد پشتیبان آن می‌پردازد، «یادداشت سیاست‌گذاری» نام دارد. هر یک از این سه بخش برای اهداف خاص و مخاطبان ویژه خود تهیه می‌شوند.

«گزارش کارشناسی»

شامل ارائه یک گزارش کامل در خصوص یک موضوع خاص مورد نظر است که به یک فرد مجری با سطح صلاحیت حداقل «محقق» واگذار می‌شود تا حداکثر طی ۳ ماه، گزارش مورد نظر را منطبق با فرمت ارائه شده تهیه و ارائه نماید.

«تعریف سطح خرد/متوسط/کلان»

طرح خرد- طرحی است که از حیث مبلغ سه برابر حد نصاب معاملات خرد موسسه می‌باشد.

طرح متوسط- طرحی است که از حیث مبلغ از معاملات خرد فراتر بوده و حداکثر ده برابر سقف حد نصاب معاملات خرد موسسه می‌باشد.

طرح کلان- طرحی است که از حیث مبلغ از سقف معاملات متوسط فراتر باشد.

❖ توصیف و بیان مسئله:

مسئله تخصیص ارز از طرف دولت، از دیرباز به عنوان یکی از مسائل و معضلات سیاست‌گذاری اقتصادی مطرح بوده است. با شروع تحریم‌های اقتصادی در سال ۱۳۹۷ و بروز بحران ارزی در کشور، دولت وقت به سیاست چند نرخي کردن ارز روی آورد. بر مبنای این سیاست تخصیص ارز برای کالاهای ضروری و اساسی مورد نیاز کشور با نرخ ترجیحی و با قیمت ۴۲۰۰ تومان در اختیار واردکنندگان قرار می‌گرفت. اکنون بعد از چندین سال عملاً اجرای این سیاست با بن بست مواجه شده و دولت چاره‌ای جز ایجاد تحول در این نظام تخصیص را ندارد.

اما بدیهی است که انجام هرگونه تغییری در نظام سیاست‌گذاری اقتصادی در بردارنده هزینه‌های جانبی خواهد بود و دولت ناگزیر از اعمال سیاست‌های جبرانی به منظور کاهش هزینه این اقدامات است. در حوزه رفاه و تامین اجتماعی نیز اجرای این سیاست موجب آثار مثبت و منفی متعددی خواهد بود از زمره این آثار می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- تغییر نرخ تورم از طریق زنجیره عرضه؛
- گسترش تورم مزمن و افزایش قیمت‌ها؛
- پرداخت هدفمند یارانه نقدی و در نتیجه تغییر شکاف طبقاتی؛
- افزایش هزینه دارو و در نتیجه افزایش هزینه بخش درمان سازمان تامین اجتماعی؛
- افزایش فشار اجتماعی جهت تغییر بیشتر دستمزدها در سال آتی؛
- افزایش هزینه سازمان تامین اجتماعی در زمینه پرداخت مستمری؛
- تغییر الگوی اشتغال در بازار کار و گسترش بازار غیر رسمی؛
- تحول تراز منابع و مصارف سازمان تامین اجتماعی.

❖ زمینه‌های استفاده و کاربرد نتایج تحقیق (کاربست آن در سازمان تامین اجتماعی یا حوزه رفاه و تامین اجتماعی):

۱- طراحی برنامه‌های مکمل در سازمان تامین اجتماعی

...

❖ محدوده مکانی و محدوده زمانی

این طرح در سطح ملی و بر مبنای داده‌ها و اطلاعات ۵ سال اخیر و پیش‌بینی آن برای سال‌های آتی انجام می‌گیرد.

❖ شرح خدمات مورد انتظار:

این مطالعه در دو بخش انجام می‌شود در بخش اول تاثیر اجرای این سیاست بر وضعیت رفاهی خانوارهای کشور با تاکید بر بازه‌های مختلف درآمد و مستمری بگیران سازمان تامین اجتماعی مورد ارزیابی قرار می‌گیرد و در بخش دوم تاثیر اجرای این سیاست بر منابع و مصارف سازمان تامین اجتماعی بررسی خواهد شد.

بخش اول: تاثیر اجرای طرح بر وضعیت رفاهی بازنشستگان و مستمری بگیران سازمان تامین اجتماعی

- ۱- تجزیه و تحلیل نظام ارزش ترجیحی (تعداد کالاها، مشمول، حجم ارزش تخصیصی به نسبت اقلام، تاثیر طرح بر نرخ تورم و...)
- ۲- بررسی الگوی هزینه خانوارهای شهری و روستای و تعیین سهم اقلام مشمول طرح در سبد هزینه خانوار؛
- ۳- برآورد و پیش‌بینی تغییرات قیمت تمام شده کالاهای مشمول پس از حذف ارزش ترجیحی؛
- ۴- پیش‌بینی تحول رفاه خانوارها پس از حذف ارزش ترجیحی در قالب سناریوهای مختلف پرداخت‌های جبرانی؛
- ۵- پیش‌بینی وضعیت رفاهی خانوارهای مستمری بگیر و بازنشستگان سازمان تامین اجتماعی در قالب سناریوهای مختلف پرداخت‌های جبرانی.

بخش دوم: تاثیر اجرای طرح بر وضعیت منابع-مصارف سازمان تامین اجتماعی

- ۱- بررسی و تحلیل ساختار منابع و مصارف سازمان به تفکیک اقلام اصلی و تاثیر پذیری از قیمت ارز و نرخ تورم؛
- ۲- برآورد تاثیر اجرای طرح ارزش ترجیحی بر هزینه‌های بخش درمان سازمان تامین اجتماعی در قالب سناریوهای مختلف؛
- ۳- برآورد تاثیر اجرای طرح حذف ارزش ترجیحی بر منابع و مصارف بیمه‌ای در قالب سناریوهای مختلف؛
- ۴- جمع‌بندی کلی از تاثیرات طرح بر پایداری مالی سازمان تامین اجتماعی در قالب سناریوهای مختلف و پیشنهاد سناریوهای جبرانی.

❖ خروجی‌های مورد انتظار :

- ۱- پیش‌بینی تغییرات رفاه خانوارهای تحت پوشش سازمان تامین اجتماعی پس از حذف ارزش ترجیحی؛
- ۲- پیش‌بینی تغییرات منابع و مصارف سازمان تامین اجتماعی پس از حذف ارزش ترجیحی در قالب سناریوهای مختلف.

❖ محدودیت‌ها و موانع احتمالی پیش رو:

- ۱- عدم دسترسی به آمار و اطلاعات مورد نیاز

❖ مدت زمان حدودی اجرای پروژه (ماه): ۱۲ ماه

❖ سطح مورد نظر برای اجرای طرح:

خرد متوسط کلان